

Valprogram 2023-2026

Borlängelyftet

Vi vill lyfta hela Borlänge!

Läs mer: borlange.liberalerna.se

INLEDNING

Borlänge är en kommun med stora möjligheter. Här finns goda kommunikationer, stora utbildningsmöjligheter, en fantastisk natur, ett mångsidigt näringsliv och ett rikt utbud av kultur- och föreningsverksamhet. Vi har stora etableringar på gång bland annat i form av Northvolt. I vår kommun finns den mångfald av människor och miljöer som ger oss förutsättningar att utvecklas.

Det finns också utmaningar i vår kommun. Alltför många borlängebor saknar arbete och står långt från arbetsmarknaden. En för stor del av eleverna klarar fortfarande inte godkända betyg i skolan. Det saknas bostäder för att fler människor ska kunna flytta hit så att vår skattekraft kan öka. Vi ser också att behovet av äldreomsorg ökar på sikt.

För att kunna ta tillvara Borlänges möjligheter och klara av våra utmaningar framöver ser vi i Liberalerna att vi behöver göra några viktiga grundläggande förändringar;

- ✓ Vi måste sätta skolan först i våra prioriteringar och beslut. Skolan är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och en bra skola lockar hit nya borlängebor.
- ✓ Borlängeborna behöver bli mer delaktiga i de beslut som de är berörda av för att diskussioner ska kunna hållas i mer tidiga skeden av kommunens olika planer. Det lägger ett stort ansvar på både kommun och medborgare eftersom vi har stora behov av att bygga både bostäder och verksamhetslokaler i kommunen.
- ✓ Företagandet måste uppmuntras mer och näringslivsklimatet behöver förbättras i kommunen. Synen på företagen som jobbskapare och välfärdsbyggare måste bli tydligare. Skattekraften skapas av att fler kommer i arbete och här spelar våra företag en avgörande roll.
- ✓ Valfriheten ska fortsätta öka i Borlänge. Låt fler aktörer medverka för att lösa borlängebornas behov. Det ger större valmöjligheter för borlängeborna och det ökar kvalitén i verksamheterna.

Tillsammans lyfter vi Borlänge!

VÅR LIBERALA GRUND

Sveriges väg från fattigdom till välfärd började med folkskolan som gav alla barn chansen till utbildning och utveckling. Demokratien och den allmänna rösträtten lade grunden för ett fritt och öppet samhälle. Tack vare en fri ekonomi har människor kunnat använda sin skaparkraft för att bygga upp företag och bidra till arbete och välstånd. Genom vår öppenhet mot omvärlden har vi fått in nya idéer, tankar och människor som hjälp till att bygga Sverige starkt. I vårt skyddade hörn av världen har vi skapat en stabil demokrati med åsiktsfrihet, religionsfrihet, jämställdhet och ett starkt skydd för vars och ens frihet. Allt detta är liberala landvinningar att vara stolta över. Den liberala tanken om varje människas frihet, kraft och integritet är inte historia, utan levande värderingar att ta strid för. Det är samma idéer som kommer att bära in i framtiden och som gör det möjligt för människor att drömma och utvecklas. Det är samma idéer som får Borlänge, Dalarna och Sverige att växa starkt.

Nu går det en våg av antiliberala idéer över Dalarna och världen. Missnöjespartier och auktoritära strömningar vinner anhängare. Fundamentala liberala värden som öppenhet, demokrati, frihandel och jämställdhet hotas från flera olika håll. Samtidigt ser vi också hur människors oro växer när staten inte levererar det allra viktigaste: ett välfungerande rättssystem. När rättsstaten inte fungerar, påverkas människors förtroende för samhället i grunden. De antiliberala tendenserna groer i en mylla av hopplöshet och utanförskap. Istället för framtidstro växer en misstro mot kunskap, politik och demokratiska strukturer. Frustrationen skapar en längtan efter snabba och enkla lösningar där missnöjet vinner mark. Missnöjespartierna till höger skyller alla problem på invandring och globalisering medan vänstern i stället vänder sig mot kapitalismen. Högre skatter och att minska vår valfrihet blir deras svar. Det är skadligt för både Sverige och världen.

Vi vill något annat.

Liberalismens utmaningar kräver en tydlig och skarp diskussion som visar var skiljelinjerna går. Debatten idag blir alltför ofta gapig och svart eller vit, fylld av medvetna missförstånd, svartmålning och rena fabriceringar. Vi har alla ett ansvar för att det politiska samtalet ska bli mer sansat och lösningsfokuserat, innehålla mindre osanningar och mer fakta och förnuft. Det handlar i längden om förtroendet för demokratien som styressätt. I en tid när liberala värden är mer hotade än på mycket länge, blir det tydligt vad som står på spel. Ju mer de extrema krafterna tar för sig, desto fler efterfrågar tydliga frihetliga värderingar, politiskt ansvarstagande och ett politiskt samtal om lösningar.

Vårt namn Liberalerna bär med sig ett löfte om en värderingsdriven politik och lösningsfokuserade samtal där vi tillsammans tar ansvar för Borlänge och vår

framtid. Vi tar strid för liberala kärnfrågor som att satsa på skola och omsorg, öka tryggheten och skapa en integration som fungerar, öka människors möjligheter, stärka rättsstaten och jämställdheten. Nu lyfter vi Borlänge!

LIBERALERNAS BORLÄNGE

I ett liberalt Borlänge får varenda människa styra över sitt liv. Vår politik utgår inte från grupper för vi vet att alla människor har olika drömmar och förutsättningar. För oss är det viktigt att varje människa får möjligheten och rättigheten att forma sin egen framtid och att växa till sin fulla potential.

För oss är olikheterna mellan människor en tillgång. Varje människa ska därför kunna vara sig själv, stå lika inför lagen och ha rätt att växa upp i ett samhälle fritt från förtryckande normer.

För oss är medkänsla, ansvar och solidaritet med din medmänniska en självklarhet. Ska vi bygga tillit och gemenskap i samhället måste vi ta ansvar för mer än oss själva. Det gäller både i Borlänge och vidare ut i världen.

I vårt Borlänge hämmar vi inte människor som når långt av egen kraft. Hellre skapar vi möjligheter som gör att alla, oavsett startpunkt, kan nå så långt som just de har förmåga till. Alla behöver få en ärlig chans i starten eftersom friheten inte bara ska gälla de starkaste.

VÅR VISION FÖR BORLÄNGE

I Liberalernas Borlänge får Du och din familj skola, vård och omsorg med hög kvalitet som dessutom är baserat på Ditt val.

I Liberalernas Borlänge erbjuds Du och din familj livskvalitet och möjligheter till ett rikt kultur-, fritids- och nöjesliv.

I Liberalernas Borlänge arbetar vi för att ingen ska hamna i utanförskap. Stöd och hjälp ska ske så tidigt som möjligt, därför är en fungerande skola så fundamentalt viktig.

VAD HAR LIBERALERNA BIDRAGIT TILL I BORLÄNGE 2019-2022?

2018 gick vi till val på politik inom fem områden: skola, integration, omsorg, trygghet och företagande. Vi står fast vid dessa områden. För att kunna genomföra förändring och förbättring krävs envishet och att vi arbetar långsiktigt med våra fokusfrågor.

Vi hade, precis som i det kommande valet 2022, vårt största fokus på skolan och nedan kommer en mer detaljerad genomgång av vad vi har genomfört inom skolområdet sedan 2018. Men vi kan först och främst också konstatera att vi har varit delaktiga i en hel del andra viktiga liberala frågor som t ex:

- ✓ ökad valfrihet inom omsorgen är äntligen på gång
- ✓ hedersrelaterat våld och förtryck inom kommunens verksamheter ska bekämpas och vi har beslutat om en handlingsplan mot våld i nära relation där hedersfrågorna är inkluderade
- ✓ föreningsbidragen ses över och inga pengar ska gå till föreningar som motverkar jämställdhet och integration
- ✓ SFI ska kombineras med jobb/praktik och samhällskunskap
- ✓ fritidsgården på Tjärna ängar drivs nu i kommunal regi
- ✓ det förebyggande arbetet för socialtjänsten gentemot unga har ökat
- ✓ biståndsbedömningarna i LSS har enligt beslut i riksdagen förändrats till förmån för brukarna. Här har våra liberala riksdagsledamöter kämpat väl.
- ✓ språkkrav för omsorgspersonal
- ✓ trygghetsåtgärder tillsammans med polis i form av trygghetskameror samt kameror på utvalda platser
- ✓ ökat fokus på företagande och jobbskapande genom tillskapande av en näringslivsstrategi där särskilt samarbete med skola, trygghets- och upphandlingsfrågor belyses
- ✓ kvalitetsarbetet internt i kommunen har förbättrats och systematiserats genom strategisk plan och nämndplaner

För att kunna börja genomföra riktig förändring hade vi som krav i förhandlingarna att få inneha ansvaret för minst förskola och grundskola. Vårt kommunalråd har därför förtroendet att leda barn- och utbildningsnämnden (BUN) under perioden 2019-2022. Vi har drivit en offensiv politik med det långsiktiga målet om att Borlänge ska ha en skola i världsklass. Nedan kommer en genomgång av de förändringar som vi har drivit och genomfört i BUN.

- ✓ Barn- och utbildningsnämnden (BUN) har en ambitiös nämndplan, nu med tydliga uppföljningsbara indikatorer. De mätbara målen underlättar för oss i nämnden men också när vi i fullmäktige ska följa upp våra satta mål.

- ✓ Vi har kraftigt stärkt fokus på kunskap och ökad måluppfyllelse under mandatperioden. Dels har vi intensifierat det systematiska kvalitetsarbetet och kvalitetsdialoger på förskolorna/skolorna.
- ✓ Vi har språkfokus på våra förskolor där de arbetar språkfrämjande med ord, alfabetet, tidig läsning osv.
- ✓ Vårt ökade fokus på kvalitet har också lett till att lärarbehörighet, kunskapsresultat och gymnasiebehörighet ökat sedan 2019.
- ✓ Nämnden har beslutat om och har infört riktlinjer för trygghet och studiero. Alla våra skolor i kommunen är nu mobilfria.
- ✓ I nämnden har vi årlig uppföljning av kränkningar för- och grundskola, där vi får bra analyser med förslag till åtgärder som förskolorna och grundskolorna arbetar med.
- ✓ Centrala elevhälsan utvecklas. En ytterligare logoped har precis anställts som ska jobba särskilt mot förskolan. Tidigare har vi två skollogoped. Arbetet med språket är oerhört viktigt.
- ✓ Vi har infört förväntansdokument i grundskolan. Det tydliggör roller och förväntningar på hem, skola och elever.
- ✓ Lokalförstöjningsarbetet för förskola och skola har systematiserats och intensifierats, med en mer öppen process, utredningar som görs av vilka alternativ som står tillbuds och utredningen kring flytten av Forssacklackskolan till Hagagymnasiet är ett gott exempel där vi hade politisk dialog, medborgardialog och dialog med lärare och elever. Vi följer våra byggprojekt från BUN:s sida och den transparensen ska vi fortsätta med.
- ✓ Vi genomför stora investeringar i nya fräscha förskole- och skollokaler för att komma tillrätta med sedan tidigare dåligt underhållna lokaler. Utredningar görs nu kontinuerligt kring våra lokalers status och skick och förslag till beslut läggs fram till nämnden om åtgärder. T ex har vi tagit nödvändiga beslut att lämna lägenhetsförskolor och tvåavdelningsförskolor där lokalerna inte varit ändamålsenliga.
- ✓ Vi har invigt låg- och mellanstadieskolan Paradisskolan – där bedrivs också ett intensivt kvalitetsarbete med rejält höjd lärarbehörighet som följd.
- ✓ Vi arbetar med att mota skolsegregationen och arbetar för en mer likvärdig skola med en mer blandad elevsammansättning. Där kommer flytten av Forssacklackskolan till Hagagymnasiet vara en viktig pusselbit.
- ✓ Vi har beslutat att inte bygga det sedan tidigare planerade högstadiet i Jakobsdalen. Det hade annars förvärrat skolsegregationen ytterligare.
- ✓ Nämnden har beslutat om en ny socioekonomisk resursfördelningsmodell för att kompensera skolor som har större utmaningar och den följer vi och kalibrerar samt att vi riktar insatser till enheter som behöver det.
- ✓ Strategi och handlingsplan mot våld i nära relation har beslutats där hedersproblematiken ingår och här tar vi fortsatta krafttag för att bänkar inte ska stå tomma efter sommaren.
- ✓ Vi har vänt fleråriga underskott i nämnden och kommunen.
- ✓ Vi har de senaste två åren arbetat med en översyn av ekonomistyrningen – nu har vi ordning och reda i ekonomin och vi kan lita på siffrorna. Det är viktigt för oss ledamöter i nämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att veta men även borlängeborna ska vara trygga och veta att vi tar ansvaret om våra skattemedel på allvar.

Vi ska dock inte förglömma den tuffa period vi har varit inne i under 2020-2021 med både pandemi samt nämndernas hushållning med våra skattemedel. Vi vill därför också från partiets sida skicka vårt stora tack till all personal i kommunen som har kämpat under de senaste två åren, i en tid med hög frånvaro av både personal och i skolans värld, även frånvaro av elever.

Det är sannerligen mycket, från vår synvinkel, liberal politik, som vi har genomfört under de senaste åren. Borlänge behöver det. Skola i världsklass är ett långsiktigt mål och förstår man skolutveckling så förstår man också att det är långsiktiga processer vi talar om.

Så är vi framme snart? Vi har en lång väg kvar, detta är ingen quickfix. Men om nämnden och skolorna fortsätter med det systematiska kvalitetsarbetet och har ständigt fokus på kunskap och undervisning, så ligger också en bra grund till att fortsätta höja kunskapsresultaten, lärarbehörigheten och gymnasiebehörigheten. Det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap – det är skolan. Vår resa mot en skola i världsklass har börjat den här mandatperioden och med facit i hand är vi sannerligen på väg! Hur vi vill fortsätta vårt arbete kan du läsa i vårt valprogram nedan. Klart är att vi kommer fortsätta sätta skolan först, i våra politiska diskussioner, förhandlingar och ekonomiska prioriteringar. Vi kommer samarbeta med partier som liksom vi inser att skolan måste sättas först.

VÅRA PRIORITERADE OMRÅDEN I BORLÄNGE

Våra prioriterade politiska områden baseras på våra liberala värderingar. En del åtgärder som vi föreslår nedan kräver ändring i lagstiftning på nationell nivå men vi har inkluderat även dessa åtgärder för att visa helhetsbilden i vår politik.

SKOLA

ALLT BÖRJAR MED EN BRA FÖRSKOLA OCH SKOLA – BORLÄNGE SKA FORTSÄTTA STRÄVA MOT EN SKOLA I VÄRLDSKLASS.

Vi liberaler sätter skolan först. Med mer fokus på kunskap och arbetsro kan vi ge barn- och ungdomar livschanser och möjligheter att nå dit de vill. Detta skall gälla alla oavsett bakgrund. Skolan skall vara likvärdig. Alla skall få de resurser som krävs. Målet är trygga elever och höjda skolresultat. För det krävs bland annat mobilfria klassrum, lärarlönelyft, rektorslönelyft, bättre villkor och arbetsituation för lärarna samt sociala trygghetsteam som arbetar aktivt mot kränkningar.

På förskolan och i klassrummet kan nya dörrar öppnas för barn från hem där man aldrig läser tidningen eller bläddrar i böcker. Skolan ska ha höga förväntningar och tydliga kunskapskrav på elever. Den bästa läraren ska finnas för alla elever. För det barn som drabbas av hederskultur måste skolan vara en oas av frihet. För alla som tror att de måste följa gamla spår ska skolan visa att man kan välja sin egen väg. I skolan ska varenda elev få veta att allt är möjligt.

Problemen i den svenska skolan drabbar de barn som inte har stöd hemifrån hårdast. Det syns också i alla undersökningar att bakgrund och familj har stor betydelse för skolresultaten. För oss i Liberalerna är kunskapsskolan sättet att ge alla barn en chans att hitta sin väg och uppnå sin dröm, även om starten i livet ser olika ut. Det var därför som liberaler en gång var med och genomdrev folkskola för alla barn, och det är därför vi brinner för att ständigt göra skolan bättre.

ALLT BÖRJAR I FÖRSKOLAN

Förskolan ska vara tillgänglig för alla och ha ett lärande perspektiv. Den ska stimulera barnens språkutveckling och sociala färdigheter. Förskolan ska erbjuda barn en trygg miljö att leka, lära och växa i. Inget är viktigare än en bra start. Det ger alla barn större chans att lyckas i livet och utjämnar livschanser mellan barn med olika bakgrund. Förskolans betydelse för barns utveckling är därför central. Alla barn ska av det skälet ges möjlighet att gå i förskolan.

De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de slutar förskolan. Även om förskolan inte ska vara någon skola så är det viktigt med ett lärande perspektiv och grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda. Deras språkutveckling går snabbare och de klarar grundskolan bättre om de går i förskolan. Vi vill därför stärka förskolans uppdrag att lära barnen det svenska språket. Vi vill även genomföra kartläggningar av alla barns ordförråd, med särskilt fokus på utsatta områden. Vi vill att fler nyanlända barn och barn till nyanlända ska få gå i förskolan för att få träna svenska. Alla barn i förskolan ska ha rätt till modersmålsstöd. Alla förskolegrupper ska ledas av en högskoleutbildad förskollärare som har det pedagogiska ansvaret.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Språkförskola, där alla barns ordförråd kartläggs i syfte att små barns ordförråd ska öka eftersom det kommer gynna språkutvecklingen högre upp i åldrarna.
- ✓ Uppsökandeverksamhet för att fler nyanlända barn ska börja förskolan, vilket är positivt både språkligt och socialt.
- ✓ Förskollärare och personal ska prata god svenska med barnen. Vi vill införa språkkrav för förskolans personal.
- ✓ Fler förskollärare i Dalarna. Behörighet idag i Borlänge är 29% vilket kan jämföras med dalasnittet/rikssnittet som ligger på 40%.
- ✓ Satsningar för att vidareutbilda barnskötare till förskollärare.

SKOLA MED FOKUS PÅ KUNSKAP OCH KVALITET

Det tar tid att lära sig – och måste få göra det. Idag är det alldeles för många elever som inte når grundskolans kunskapsmål och de halkar efter tidigt i livet. I internationella jämförelser är det tydligt att svenska elever har lägre kunskaper i många viktiga ämnen. När vi har en skola i världsklass står Borlänge och Sverige väl rustat för framtiden. Skolan är biljetten till ett liv som man styr över själv. För att alla elever ska nå kunskapsmålen behöver det vara lugn och ro i klassrummet. Ordningsproblemen i den svenska skolan drabbar hårdast de barn som inte har stöd hemifrån. För barn vars föräldrar kanske inte ens kan svenska, är kunskapsskolan helt avgörande.

20% av niondeklassarna i Borlänge och Dalarna totalt sett slutar nian utan tillräckliga kunskaper för att gå vidare till gymnasiet. Dessa elever riskerar utslagning, arbetslöshet, bidragsberoende och kriminalitet i stället för att få en biljett vidare i livet. Statistiken visar tydligt på klyftorna. På många grundskolor går nästan alla vidare till gymnasiet, på vissa grundskolor ser det annorlunda ut.

Bränslet i liberal skolpolitik är att varenda skolelev, oavsett bakgrund och familj, ska ges kunskaperna som krävs för att kunna gå vidare i livet och hitta sin egen väg.

Undervisningen ska vara lärarledd och baserad på läroböcker av hög kvalitet. Läsa-skriva- räknagarantin måste fungera.

Ibland kan man behöva ännu mer tid i skolan för att hinna ikapp. Det ska bli lättare och inte så dramatiskt att gå om en årskurs när det behövs. Nyanlända elever som har kommit sent till Sverige kan behöva fler lektionstimmar, särskilt i svenska. Det kan även krävas längre terminer och kanske ytterligare några år i grundskolan. Alla elever är olika och vi får inte glömma bort de högpresterande eleverna som kan behöva utmaningar för att nå sin fulla potential, därför behöver spetsklasser införas. Svensk skola måste kunna ge alla elever det stöd och den motivation de behöver.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Fortsatt fokus på höjda kunskapsresultat och höjd lärarbehörighet.
- ✓ Läroböcker av hög kvalitet.
- ✓ Mer lärarledd undervisning. Eleverna ska inte lämnas i sticket med projektarbeten och grupparbeten med eget faktasökande.
- ✓ Ingen ska lämna lågstadiet utan att kunna läsa och skriva.
- ✓ De skickligaste rektorerna och lärarna ska arbeta i skolor med stora utmaningar.
- ✓ Mer tid i skolan för alla. Extra mycket tid för dem som behöver det mest. Vi gör det enklare att gå om ett år.
- ✓ Nyanlända elever ska få mer tid i skolan, ett extra läsår och sommarskola när det behövs för att komma ikapp.
- ✓ Spetsklasser för högpresterande elever.
- ✓ Handlingsplan för särbegåvade elever.
- ✓ Skolan ska vara statlig. Staten ska garantera kvalitet och resurser.

TRYGGHET OCH STUDIERO GYNNAR BÅDE LÄRARE OCH ELEVER

Barnen i skolan ska ha rätt till en studiemiljö som gör att de kan tillgodogöra sig kunskap. För att alla elever ska nå kunskapsmålen behövs lugn och ro i klassrummet. Ett lugnt klassrum gynnar så klart också lärarnas arbetsmiljö. Avgörande för studieron är självklart en mobilfri skola och det ska vi fortsätta ha i Borlänge.

Det är framför allt barn som inte kommer från studiemotiverande hem som förlorar på en skola som tappar i kunskap. Föräldrar med högre utbildning har större möjligheter att pusha sina barn och hjälpa dem med läxor. Men för barn vars

föräldrar kanske inte ens kan svenska är kunskapsskolan avgörande. Lärarna ska få ägna sin tid åt det som de är utbildade till: att undervisa sina elever. Då behöver de både tydliga befogenheter, bra utbildning i ledarskap, mer administrativt stöd av till exempel lärarassistenter, och uppbackning av elevhälsoteam utanför klassrummet.

Den stora skillnaden mellan Sveriges bästa och sämsta skolor gör att många barns chanser i praktiken avgörs av var de bor. Ett viktigt steg för att lyfta alla skolor, är att göra staten till huvudman igen i stället för kommunerna. De socioekonomiska förutsättningarna måste också avspeglas bättre i resurserna – vi behöver satsa mest där behoven är som störst.

Arbetet med att förtydliga styrkedjan mellan nämnder och verksamheter ska fortsätta och vi ska arbeta förtroendebaserat. Skolverksamheten ska formars utifrån elevernas behov. Rektorer ska kunna besluta om särskilda undervisningsgrupper och således kunna nivåanpassa undervisningen för att bättre kunna möta varje elevs behov. En central resursspott ska finnas tillgänglig för skolorna att söka. Finansiering om särskilda undervisningsgrupper har även aviserats från Liberalerna nationellt.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Fler särskilda undervisningsgrupper, fler speciallärare/specialpedagoger och mer individualiserad undervisning. Vi tycker att inkluderingstanken har gått för långt.
- ✓ Mer tid i skolan för de elever som behöver det. Stöd för elever som inte klarar grundskolan.
- ✓ NPF-lyft i skolan. Vi ska bli bättre på att möta elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i undervisningen och anpassa våra lokaler därefter.
- ✓ Diagnos ska aldrig krävas för att få särskilt stöd i skolan.
- ✓ Lärare som får vara lärare i klassrummet. Lärarassistenter som administrativt stöd och elevhälsoteamen som kan jobba utanför klassrummet förstärks.
- ✓ Skolor som ges möjlighet att trygga sina elever och sin personal. Elever som begår allvarliga brott i skolan ska snabbare kunna stängas av och flyttas om det behövs för att trygga säkerheten.
- ✓ Mobilfri skola. Lärare och rektorer ska inte behöva argumentera om det, utan skoldagen ska vara mobilfri för att skapa studiero. Det ska fortsätta gälla i Borlänge.
- ✓ En skola där elever med olika bakgrund hamnar i samma klassrum. Alla föräldrar ges möjlighet att ta ställning till olika skolor och göra ett aktivt val. Alla skolor ska vara med och ta emot nyanlända och asylsökande.
- ✓ Spetsklasser för högpresterande elever.
- ✓ Skolan ska vara statlig. Staten ska garantera kvalitet och resurser.

LÄRARE SKA VARA LÄRARE

Under lång tid har det rått en kunskapssyn i den svenska skolan där läraren fått ta ett steg tillbaka och förvandlats till mentor i stället för att leda lektionerna, en kunskapssyn där kunskap ses som något relativt och ifrågasättande blivit viktigare än faktakunskap. Det har varit förödande, framför allt för elever från hem utan studievana men även för elever med svårigheter att analysera och reflektera. Om alla barn ska ha samma chans i skolan, måste kunskapen få stå i centrum igen. Då är lärarna skolans viktigaste resurs. Läraryrket ska vara ett välavlönat och attraktivt yrke. Kraven för att bli lärare måste höjas och det ska löna sig att utbilda sig till lärare. De som är lämpade ska lockas till yrket. Lärare ska känna stolthet över sitt yrke och ha goda förutsättningar i sin vardag. Skickliga lärare ska ha hög lön och tydliga karriärvägar.

Vi vill vara tydliga med att vi i grunden vill göra den kommunala skolan statlig igen av många skäl. Framför allt för att alla skolor ska vara bra i hela landet. Staten ska både kunna styra och fördela resurser så att likvärdigheten ökar. Med staten som huvudman och högre lönenivå kan läraryrket bli ett högstatusjobb igen, och vi kan också minska byråkratin till exempel runt rättning av nationella prov. Lärare ska få mer tid till planering, undervisning och efterarbete. Lärarna ska få ägna sin tid åt det som de är utbildade till: att undervisa sina elever. Då behöver de både tydliga befogenheter, bra utbildning i ledarskap, mer administrativt stöd av till exempel lärarassistenter och uppbackning av elevhälsoteam och trygghetsteam utanför klassrummet.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Fortsatt höjd lärarbehörighet i Borlänge.
- ✓ Höjd status och löner för lärare och rektorer
- ✓ Ökad befogenhet för lärarna i klassrummet.
- ✓ Lärare ska ägna sig åt undervisning/fokusera på kunskapsuppdraget. De behöver avlastas från sociala arbetsuppgifter där mentorer och sociala trygghetsteam är viktiga.
- ✓ Höjd kvalitet på lärarutbildningen och en kraftig satsning på kompetensutveckling.
- ✓ Särskilda kunskaper ska krävas för att få en förstelärartjänst.
- ✓ Central rättning av nationella prov.
- ✓ En statlig skola igen.

PSYKISKA OHÄLSAN BLAND UNGA

Allt fler unga mår psykiskt dåligt. Det kan handla om allt från skolstress och klimatoro till ensamhet, depression och svåra psykiatriska diagnoser. Nu tar vi krafttag med en rad åtgärder för att vända den psykiska ohälsan bland barn och unga, så att de får den hjälp de behöver.

Att gå till skolan varje dag och trivas där är ofta det viktigaste för att unga ska må bra. Kunskap, rutiner, positiva förväntningar och rätt stöd är viktigt. Hemmasittare ska få stöd av skolan, socialtjänsten och BUP för att kunna komma tillbaka till skolan. Särskilda mindre undervisningsgrupper ska finnas på skolor där det finns elever som behöver det. Skollokalerna behöver anpassas utifrån neuropsykiatriskt perspektiv (npf) och skolpersonal behöver kompetensutvecklas hur man bör arbeta med elever med NPF.

På vårdcentralen och ungdomsmottagningen ska unga få råd och stöd, och hjälp att ta sig vidare i vården om det behövs. Vi i Liberalerna var drivande bakom den nu gällande skollagen, i vilken elevhälsans roll stärktes. Alla skolhuvudmän ska ha avtal med sjukvården för att stärka elevhälsoarbetet och för att undvika att elever hamnar mellan stolarna. Elevvårdsteamerna ska knyta till sig fler expertkompetenser, t. ex. logopedier. De ska därmed finnas elevhälsoteam på skolan med tillgång till skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Skolan, socialtjänsten och polisen ska samarbeta bättre för att stötta barn som växer upp med våld eller missbruk i familjen. Det ska också finnas särskilda team som är specialiserade på att utreda och förhöra barn när brott misstänks.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ NPF-lyft med kompetensutveckling av personalen hur man bör arbeta med elever som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Undervisningen och lokalerna anpassas utefter elevernas behov.
- ✓ Diagnos ska aldrig krävas för att få särskilt stöd i skolan.
- ✓ Förbättrat samarbete mellan region Dalarna, elevhälsa, socialtjänst och skola.
- ✓ Tidigare och förebyggande insatser. Socialtjänsten ska kopplas till skolans elevvårdsteam och sekretessregler får inte bli ett hinder för samverkan och välbehövliga insatser.

INTEGRATION SOM FUNGERAR

Alldeles för många passiviserar i utanförskap och ofrihet idag, via låg utbildningsnivå, arbetslöshet och hedersförtryck. Språk, utbildning och jobb ger människor egenmakt. Det måste bli enklare att snabbt få jobb och egen försörjning – även för dem som inte pratar bra svenska eller saknar utbildning. Det måste löna sig att gå från bidrag till jobb. De som har utbildning och yrkeserfarenhet ska snabbt få hjälp att komma i jobb.

Vi vill satsa på skolorna i våra segregerade områden och erbjuda lärarna ännu högre lärarlöner på dessa enheter. Nyanlända elever ska ges mer tid i skolan. Vi vill ha obligatorisk språkförskola för barn till nyanlända, obligatorisk samhällsinformation och språk- och samhällsprov vid ansökan om medborgarskap samt att vi vill sätta stopp för nya religiösa friskolor.

Inga pengar ska gå till föreningar som motverkar jämställdhet och integration. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas. Satsningar för minskad trångboddhet krävs i våra segregerade områden.

Vi satsar på förebyggande arbete där skola, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar samverkar. Vi behöver fler mötesplatser för ungdomar i kommunen.

SATSA PÅ SVENSKA SPRÅKET

Vi i Liberalerna tror att det är just språket som är den viktigaste nyckeln för en god integration. För den som behärskar det svenska språket öppnar sig möjligheten att klara sig själv, skaffa ett jobb, göra sin röst hörd och bli förstådd vid ett läkarbesök utan hjälp av tolk. Detta gäller inte minst kvinnor som måste få stå på egna ben i förhållande till både samhället men också i förhållandet till sin partner. Språket behövs också för att kunna tala med läraren om hur det går för barnen i skolan. Att så snabbt som möjligt lära sig det svenska språket är också en förutsättning för barn att kunna ta del av sin utbildning och lära sig andra viktiga skolämnen.

Deltagandet i svenska för invandrare (sfi) måste öka och ska kunna kombineras med jobb och praktik. Vi vill ha snabbare validering av kunskaper, införa yrkesskola, kunna erbjuda mer vuxenutbildning och lärlingsanställningar. För att få ekonomiskt stöd från samhället vill vi ställa krav på motprestation i form av att lära sig svenska, utbilda sig och ta ett jobb. Fler kvinnor måste komma i jobb och lära sig svenska.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ En förskola med utökat stöd och utbildningsinsatser för att förskolelärare ska kunna ge en bättre språkundervisning.
- ✓ Ordförråd hos små barn måste öka och vi vill därför kartlägga alla barns ordförråd i förskolan.
- ✓ Nyanlända elever ska få mer tid i skolan, ett extra läsår och sommarskola när det behövs för att komma ikapp.
- ✓ En skola där elever med olika bakgrund hamnar i samma klassrum. Alla skolor ska vara med och ta emot nyanlända och asylsökande.
- ✓ Tydligare krav på både deltagande och resultat i SFI-undervisning. Ersättningar ska sänkas vid frånvaro.
- ✓ Tydligare koppling mellan sfi och jobb. Fler måste få lära sig svenska på jobbet och fler ska kunna plugga sfi på kvällar och helger för att kunna kombinera med jobb.
- ✓ Svenska-kurser för föräldralediga. Vi vill ATT kurser ska anordnas inom ramen för Öppna förskolan på den nya familjecentralen.
- ✓ Stöd till studieförbund och andra aktörer i civilsamhället som bedriver verksamhet med syfte lära ut svenska till de som saknar rätt till SFI.

FLER I EGEN FÖRSÖRJNING

Att jobba, försörja sig själv och vara med och bidra till samhället är grunden för att kunna bestämma över sitt liv och vara delaktig i samhället. Den som flyttar hit ska få hjälp att snabbt lära sig språket och komplettera sin utbildning och sina yrkeskunskaper för att kunna börja jobba i Sverige.

För den som har väldigt låg utbildning eller ingen utbildning alls är det extra svårt att få jobb. Men ingen ska hänvisas till bidrag, utanförskap eller till kortsiktiga nödlösningar som inte kan ses som riktiga jobb. Ett riktigt jobb och en lön att leva på är alltid bättre. Även enkla jobb är viktiga jobb.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Bättre stöd och förenklade regelverk för de som vill anställa.
- ✓ Inträdesjobb för unga och nyanlända. Med lite lägre lön på första jobbet och enklare regler kan arbetsgivare ha råd att anställa och fler får en egen lön att leva på.
- ✓ Fler lågutbildade och nyanlända som hittar ett första jobb i servicesektorn. Vi vill behålla och utvidga RUT-avdraget.

OMSORG FRÅN HJÄRTAT

PÅ ÅLDERNS HÖST

Liberalerna i Borlänge vill förbättra livet för de äldre. De sista åren i livet ska vara precis lika värdefulla som de första. Valfriheten och självbestämmandet måste ökas och byråkratin måste minskas kring biståndsbedömningen. Vi är alla olika, även när vi är årsrika, men det är en grundläggande fråga om medmänsklighet att ge möjligheter till ett drägligt liv trots ålderdom.

Privata aktörer måste tillåtas i äldrevården för att öka valfriheten men det ska vara parat med bra kvalitetskontroll. Hemtjänsten ska fortsätta privatiseras för att kunna garantera grundläggande tjänster med ökad valfrihet. Hemtjänstens kvalitet ska inte variera beroende på vart du bor, alla ska rätt till lika tjänster och hög kvalitet på utförda tjänster. Vi vill även att fler privata boenden inom omsorgen byggs alternativt att befintliga boenden övertas av privata aktörer. Ett högre RUT-avdrag till äldre behövs så att de lättare och billigare kan utnyttja privata tjänster till städning och handling. Detta för att minska hemtjänstens arbetsuppgifter så de kan fokusera på att ge vård i hemmet och andra privata företag kan utföra tjänster som de har en kompetens inom.

Fler omsorgs, senior- och trygghetsboenden behövs i kommunen för att öka tryggheten och gemenskapen för de äldre. Omsorgsboende behövs för att kunna erbjuda den vård och omsorg som vissa äldre får ett behov av. Vi vill ge fler möjligheten att få detta stöd genom fler platser och bostäder. Seniorboenden och trygghetsboenden ökar tryggheten och gemenskapen för äldre i kommunen och vi vill ge fler årsrika möjligheten att utnyttja fördelarna med ett sådant boende. Det sociala innehållet på våra boenden behöver utvecklas.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Ökad möjlighet för äldre att välja vilka aktörer som ska utföra tjänster.
- ✓ Fortsatt ökad valfrihet inom hemtjänsten genom möjligheten att ta in privata företag för grundläggande tjänster.
- ✓ Hemtjänst som fokuserar på att ge vård och omsorg.
- ✓ Höjt Rut-avdrag för äldre.
- ✓ Vårdbiträden som kan utföra grundläggande arbetsuppgifter och på så sätt frigöra undersköterskor och sjuksköterskor till sina vårdande arbetsuppgifter.
- ✓ Fler omsorgs, senior- och trygghetsboenden för att ge fler äldre omsorg och en ökad känsla av gemenskap och trygghet.

FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Den personliga assistansen ger människor med funktionshinder möjligheter att leva sina liv efter sina egna förutsättningar. Det dagliga livet stärks upp med ökad gemenskap, trygghet, stöttning och möjligheter. LSS ger mycket tillbaka. Det viktigaste är förstås sådant som inte går att mäta i pengar, som ett värdigt liv för dem med de allra största behoven. LSS ger också arbetstillfällen för personliga assistenter. Den innebär att anhöriga, i praktiken oftast kvinnor, kan ha ett eget jobb istället för att vara hemma och vårda. För vissa assistansanvändare är den också en förutsättning för att man själv ska kunna arbeta och ha en egen inkomst. På så vis kommer mycket av satsningarna på assistans alltså tillbaka i form av skatt. Statligt ansvar över den personliga assistansen ger mer en mer likformig och rättvis assistans i hela landet. Tillsynen behöver även skärpas och myndigheter behöver få större möjligheter att samverka för att upptäcka och stoppa oseriösa företag.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Stärkt personlig assistans.
- ✓ Staten ska ha ansvar för den personliga assistansen.
- ✓ Den som vårdar en anhörig ska ha rätt till tjänstledighet.
- ✓ Ökad tillgång på närståendepenning från Försäkringskassan.
- ✓ Bedömningarna inom LSS ska tydligare stämma överens med lagens ursprungliga intentioner. Vi kommer noga följa de förändringar som aviserats på riksnivå för att se huruvida kommunen kommer behöva agera på något vis.

TRYGGHET SOM FUNGERAR

Liberalerna i Borlänge vill att alla Borlängebor ska känna trygghet i hela kommunen. Tryggheten ska finnas oavsett var du bor, väntar på bussen, går hem från krogen eller tar en löprunda. Vissa saker måste bara fungera, människors säkerhet är ett sådant exempel och för att förverkliga det måste rättsstaten fungera.

Vi ska ha trygghet i skolan, i omsorgen och i alla våra bostadsområden. Ingen ska behöva se sin trygghet försvinna för att kriminaliteten tar över där de bor. Varenda människa ska kunna lita på att ambulansen kommer fram när det behövs och inte tvingas vända därför att någon kastar sten. Det behövs många fler poliser i hela Sverige inte bara i Borlänge, för att försvara friheten och tryggheten. Redan nu ska fler poliser få lämna kontoret och jobba förebyggande ute bland människor. Mycket av skrivbordsjobbet kan göras av andra. I väntan på att fler poliser utbildas vill vi att Borlänge kommun anställer trygghetsvakter som arbetar förebyggande och som kan öka säkerheten på de tider och platser där det är som stökigast och mest otryggt. Kameraövervakning på otrygga platser skall tillåtas.

När unga begår brott och uppvisar ett destruktivt beteende har det oftast funnits många varningsklockor och fler steg innan det första brottet har tagits där beteendet hade kunnat stoppas. Samarbetet mellan skola, socialtjänsten och polisen

måste stärkas upp och fler insatser bör sättas in tidigare för att snabbare och lättare kunna fånga upp dessa unga individer. Skolan är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och vi vill säkerställa utbudet av fritidsgårdar i kommunen så att de täcker upp det behov som finns.

Att bli utsatt för våld av någon du har eller har haft en nära relation till är något som är extra svårt att bearbeta och våga prata om. I ett Lex Lotta-hus finns alla olika myndigheter på plats under samma tak. Detta för att underlätta för offren av våld i nära relation att prata om händelsen och snabbare få rätt typ av hjälp och vård samt möjligheter att bygga ett starkare fall för åklagaren. I nuläget är det nästan alltid offret och vittnena till våld i nära relation som polisen och andra myndigheter flyttar på.

Det är ett stort steg att våga ta hjälp av samhället vid våld i nära relation och det är ett ännu större steg att flytta till en annan kommun eller län. Det borde vara en självklarhet att det är våldsutövaren som samhället ska flytta på och tvinga börja om på nytt. Offren och vittnena som oftast är barn ska kunna få bo kvar i sitt eget hem för att lättare kunna börja bygga upp sina liv igen.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Ökade insatser för att förebygga att unga människor börjar begå brott.
- ✓ Fler poliser och höjda polislöner.
- ✓ Fler poliser ute på gatorna där de kan möta Borlänges invånare och arbeta förebyggande.
- ✓ Ökad samverkan och samhandling mellan skola, socialtjänst och polis.
- ✓ Trygghetsvakter som kan befinna sig ute i olika områden där invånarna behöver extra trygghet.
- ✓ Kameraövervakning på otrygga platser.
- ✓ Säkerställande av utbud av fritidsgårdar i kommunen.
- ✓ Start av Lex Lotta-hus i Borlänge.
- ✓ I största möjligaste mån att våldsutövaren ska vräkas från hemmet, inte offren.

ETT ATTRAKTIVT BORLÄNGE

FÖRETAGANDE

Vi har stora samhällsutmaningar i Dalarna och Sverige idag med skolresultat som måste öka, en integration av nyanlända som tar orimligt lång tid, växande vårdskuld pga pandemin och otryggheten upplevs öka i samhället. Därför är det nödvändigt att fler väljer att bli företagare samt att fler företagare skapar jobb, vilket ger ökade skatteintäkter. Dessa förutsättningar är ett måste för att stärka Sverige samt få en bra välfärd, öka konkurrenskraften och tillväxten. Utan företagen stannar Sverige.

Det är mycket vi behöver förändra i Sverige för att öka företagandet. Grundläggande är att vi nu återigen måste ta upp kampen för företagandet i Sverige. Vi måste försvara företagsamheten då attityderna gentemot företagare försämras och det sprids rena felaktigheter om företagares vardag och förutsättningar att driva företag. Vi vill att det ska vara lönsamt att vara företagare och att ta risker. Vi vill att drivkraften hos företagarna belönas i stället för att de som vill ta chansen att förverkliga sina drömmar och idéer missunnas. Myndigheterna ska stödja företagares vilja att göra rätt.

Besöksnäringen är viktig i hela länet och även i Borlänge. Naturnära turism och matbaserad turism är branscher som kan utvecklas för att locka fler besökare till oss. Alla företag och särskilt småföretag måste ges goda förutsättningar att driva och utveckla sitt företagande utan byråkratiska hinder och utan en skattepolitik som missgynnar företagande. En hållbar fossilfri energipolitik är också viktig för att företagen ska kunna frodas och expandera.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Förbättrade villkor för företagare samt enklare, tydligare och färre regler. Kommunen behöver arbeta med och nu verkligen prioritera den beslutade näringslivsstrategin.
- ✓ Kompetensförsörjning som matchar näringslivets behov.
- ✓ Förbättrad samverkan mellan näringsliv och skolan där fler grundskolor i Borlänge ska delta.
- ✓ Satsning på Ung företagsamhet – alla gymnasieskolor i Borlänge ska delta.
- ✓ Fungerande kommunikationer.
- ✓ Bättre kvalitetskontroll, inspektioner och upphandlingsrutiner i den svenska välfärden, men företag behöver gå med vinst om valfriheten ska finnas kvar. Företagen i välfärdssektorn får dock inte tumma på kvaliteten till förmån för vinst.
- ✓ Införande av avdragsmöjligheter för den som investerar i nya företag, forskning och utveckling.
- ✓ Sänkt bolagsskatt och slopade arbetsgivaravgifter när unga och nyanlända anställs.
- ✓ Förbättrade och mer rättvisa arbetsrättsregler (LAS) där kompetens ska väga tyngre.

- ✓ Förenklade schablonregler för fåmansbolag (3:12-reglerna).
- ✓ Slopade sjuklöneansvar för småföretagen, i första hand den andra sjuklöneveckan för övriga företag.

BOSTÄDER

I Borlänge är det stor brist på småhustomter. Villaägarna har i sin rapport "Sveriges bästa småhuskommun - en ranking av Sveriges kommuner ur ett småhusperspektiv" från 2021, rankat Borlänge på plats 201 av Sveriges kommuner. I en kommentar skriver man "Faluns systerstad Borlänge skulle kunna ta efter sin granne och planera för mer småhus". Borlänge behöver växa i så många riktningar som möjligt och Liberalerna välkomnar bostadsbyggande såväl inne i tätorten genom förtätning men också via utbyggnad av befintliga områden samt skapandet av helt nya bostadsområden. De områden som ligger närmast på tur som vi ser som intressanta är Jakobsdalen, Dammyran samt Barkargärdet och Oberget i riktning mot Falun men även planerad bebyggelse mot Ludvikahället är intressant. Torsång är även attraktivt och det är dags att vi kommer vidare med planer för den gamla skolan, vilket skulle kunna bli bostäder.

Stora resurser läggs på detaljplanering av mark, men många av de antagna planerna överklagas och upphävs alltför ofta av mark och miljödomstolen t ex Uvberget, Ornäs hamn och Matsknuts. För att undvika resursslöseri och i förlängningen upphäva detaljplaner bör kommunen vid detaljplanering göra en mycket noggrann analys av gällande lagstiftning och inte exploatera jordbruksmark eller inskränka på strandskyddet om inte de särskilda skälen angivna i miljöbalken tydligt uppfylls. Vi är för utökning av LIS-områden i Borlänge och vi vill förändra strandskyddsreglerna så att det ska kunna bli mer attraktivt och överhuvudtaget möjligt att bygga i strandnära lägen.

Kommunens mark är till stor del jordbruksmark, som med nuvarande lagstiftning inte går att användas för bostadsbyggande. Kommunen behöver därför mer aktivt byta sin jordbruksmark till mark som inte är lämplig för odling utan mer lämplig för bostadsbyggande.

Kommunen har ett antal gällande detaljplaner som nu diskuteras och utreds. Utifrån att kommunen behöver mark för småhus, flerbostadshus men även tillfälliga bostäder till följd av Northvoltetableringen så behöver så många som möjligt av dessa detaljplaner bli av. Vi har förståelse för att boende protesterar mot byggplaner i sin närhet men vi ser det samtidigt som en stor utmaning när kommunens befintliga detaljplaner försenas i överklagandeprocesser, särskilt när kommunen behöver komma fram med tomter snabbt. Det är dock medborgarnas

rätt att överklaga och kommunens långsiktiga processer med tidiga dialoger och samråd behöver därför bli bättre.

Vi vill engagera alla borlängebor i sin närmiljö. Människor som är engagerade och bidrar till miljön i sitt bostadsområde är nödvändiga för att få fungerande stadsdelar. Borlänge måste bli bättre på att initiera och möjliggöra lokalt engagemang, exempelvis vid planprocesser, upprustningar och investeringar.

Tjärna Ängar, som klassas som riskområde av polisen, domineras av upplåtelseformen hyresrätter. En minskad boendesegregation förväntas bidra till ökad integration. Fler bostadsrätter och äganderätter behöver byggas och skapas genom ombildning av hyresrätter, för att öka valfriheten och stärka den ekonomiska situationen i området. Vi vill lyfta hela området genom att skapa ett långsiktigt gemensamt förbättringsarbete genom BID (Business Improvement District) där fastighetsägare, boende och övriga aktörer gemensamt ansvarar för att utveckla området.

Fler måste ha möjligheten att få tag på en bostad och allt ska ha möjligheter att lyfta sig själva från bidragsberoende. Idag koncentreras människor med försörjningsstöd till några få bostadsområden, vilket gör det svårare för dessa personer att få ett arbete. Tunabyggen ska ges uppdrag att finna former för hur bidragstagare ska kunna erbjudas möjlighet att byta till sig en bostad i ett annat område. Landskrona har här visat vägen och Borlänge ska följa efter för att på sikt lösa segregationen. Inför behovsbostäder som fördelas efter behov. Idag krävs det socialt och ekonomiskt kapital för att få en hyresrätt eller en bostadsrätt. En ny boendeform, som fördelas genom en social kvot i förmedlingen av kommunala hyresrätter, skulle sänka trösklarna och ge fler chansen till en bostad. Det nya systemet ska fungera sida vid sida med dagens sociala kontrakt men kommer träffa bredare grupper och innebär en mer långsiktig lösning än de sociala kontrakt som ofta är av mer kortsiktig karaktär.

För Liberalerna är det viktigt att varje människa kan bo så fritt som den egna viljan och den egna hälsan medger. Förutom individperspektivet är det också angeläget att det finns vettiga boenden för äldre som kanske vill sälja sina hus och flytta till något mindre och/eller mer lättskött, eftersom detta frigör t ex villor och större lägenheter för barnfamiljer etc. På det sättet får vi också igång flyttkedjorna. Tittar man dessutom på befolkningspyramiden så är det viktigt att vi verkar för att skapa fler sådana boenden eftersom behovet kommer att öka. Med det sagt så kan det inte enbart vara ett kommunalt ansvar utan vi behöver även stimulera fler aktörer att bygga sådana boenden. Det borde rimligen finnas en marknad för t ex bostadsrätter som byggs med den här målgruppen i åtanke.

Vi behöver således fler platser i vård- och omsorgsboenden, trygghetsboenden och seniorboenden och vi vill särskilt fokusera på trygghetsboenden. Flera ensamma

äldre sitter hemma i sina hus och lägenheter, de borde få komma tillsammans och umgås på äldre dagar. I de orter där man byggt trygghetsboenden har de äldre fått ökad stimulus, behövt mindre sjukvård och hemtjänstpersonalen har fått en bättre arbetsmiljö.

När du väljer Liberalerna får Du:

- ✓ Ett Borlänge som växer i så många riktningar som möjligt, såväl inne i tätorten genom förtätning men också via utbyggnad av befintliga områden samt skapandet av helt nya bostadsområden.
- ✓ Mycket noggranna analyser av gällande lagstiftning. Jordbruksmark ska inte exploateras och strandskyddet inte inskränkas om inte de särskilda skälen angivna i miljöbalken tydligt uppfylls. Detta för att undvika resursslöseri och i förlängningen upphävda detaljplaner.
- ✓ Utökning av LIS-områden i Borlänge och förändrade strandskyddsregler så att det ska kunna bli mer attraktivt och överhuvudtaget möjligt att bygga i strandnära lägen.
- ✓ Kommunen ska aktivt byta sin jordbruksmark till mark som inte är lämplig för odling utan mer lämplig för bostadsbyggande.
- ✓ Mer effektivt arbete med att se till att kommunens befintliga detaljplaner börjar nyttjas. Kommunens långsiktiga processer med tidiga dialoger och samråd behöver bli bättre.
- ✓ Borlänge måste bli bättre på att initiera och möjliggöra lokalt engagemang, exempelvis vid planprocesser, upprustningar och investeringar.
- ✓ Fler bostadsrätter och äganderätter behöver byggas och skapas genom ombildning av hyresrätter på Tjärna Ängar.
- ✓ Vi vill lyfta hela Tjärna Ängar och Jakobsgårdarna genom att skapa ett långsiktigt gemensamt förbättringsarbete genom BID (Business Improvement District).
- ✓ Tunabyggen ska ges uppdrag att finna former för hur bidragstagare ska kunna erbjudas möjlighet att byta till sig en bostad i ett annat område.
- ✓ Inför behovsbostäder som fördelas efter behov. En ny boendeform, som fördelas genom en social kvot i förmedlingen av kommunala hyresrätter, skulle sänka trösklarna och ge fler chansen till en bostad.
- ✓ Fler platser i vård- och omsorgsboenden, trygghetsboenden och seniorboenden och vi vill särskilt fokusera på trygghetsboenden.

ÖVRIGA FÖRSLAG FÖR ETT ATTRAKTIVT BORLÄNGE

- ✓ Fortsatt största fokus på skolan är nödvändigt för att barnfamiljer ska vilja flytta till Borlänge.
- ✓ Nu är ridhus i de södra delarna i gång och det är dags att projektera för ett ridhus i de norra delarna, företrädesvis Norr Amsberg.
- ✓ Kommunens städning läggs ut på entreprenad igen eftersom kommunen inte ska konkurrera med privat verksamhet.

- ✓ Mer medel behöver frigöras för kärnverksamheterna. Översyn av kommunens organisation och dess styrmodell bör därför genomföras. Hopslagning av nämnder bör göras.
- ✓ Genomlysning av sjuktal, arbetsmiljöarbetet och nödvändiga åtgärder för att kommunen ska vara en attraktiv arbetsgivare.
- ✓ Systematisk och mätbar kvalitetsuppföljning ska gälla all kommunal verksamhet. Kopplingen mellan tilldelade resurser och uppnådda resultat måste bli ännu tydligare.

Valprogram 2023-2026

Borlängelyftet

Vi vill lyfta hela Borlänge!

Läs mer: borlange.liberalerna.se

